XXVII. Idem. Epiſcopo Belvacen. [c. an. 1213. *Româ in Galliam.*]

Ad denunciationem unius honeſti viri, qui defert conſanguinitatem, & de fama vel ſcandalo docet, impeditur matrimonium contrahendum.

CUm in [n] [29] tua Diœceſi: *Et infrà.* Sanè quia contingit interdum, quòd aliquibus volentibus matrimonium contrahere, bannis (ut tuis verbis utamur) in Eccleſiis editis, ac nullo contradictore publicè comparente, licèt fama privatum impedimentum deferat parentelæ, cùm ex parte contrahentium juramenta majorum de ſua propinquitate, ut ſuſpicionis tollatur materia) offeruntur [o]: quid tibi ſit faciendum in caſibus hujuſmodi, quæſiviſti. Ad quod taliter reſpondemus, quòd ſi perſona gravis, cui fides ſit adhibenda, tibi denunciet, quòd hi, qui ſunt in matrimonio copulandi, ſe propinquitate contingant, & de fama vel ſcandalo doceat; aut etiam per teipſum poſſis certificari de plano: non ſolùm debes juramenta parentum ſponté oblata non recipere, verùm etiam eos, qui ſic contrahere nituntur, ſi moniti induci nequiverint, compellere, ut à tali contractu deſiſtant, vel contra famam hujuſmodi, ſecundùm tuæ diſcretionis arbitrium juramenta exhibeant propinquorum. Alioquin ſi perſona denuncians, non extiterit talis, ut diximus, & de fama [p], vel de ſcandalo non poterit edoceri, ad deſiſtendum monere poteris, non compellere contrahentes.

[n] *Cap. 2. eod. tit. in* IV. *Compil.*

[o] offerantur.

[p] aut de fama, &c.

¶ Pith. [29] *Cùm in tua, &c.*] Junge *cap. ult. inf. qui matrimon. accuſ. poſſ.*

XXVIII. Honorius III. Epiſcopo Berguen. [q] [30] [c. an. 1225. *Româ in Flaminiam.*]

Mulieri, quæ negat ſe in matrimonium conſenſiſſe, non creditur, marito probante contrarium: ſecùs ſi probat ſe conſenſiſſe, per metum, qui poteſt cadere in conſtantem.

COnſultationi [r] tuæ breviter reſpondemus, quòd mulieres, quæ veniunt ad valvas Eccleſiæ benedicendæ cum ſponſis, & ibi reclamantes, affirmant ſe nunquam in eorum matrimonium conſenſiſſe, audiri, ſponſis legitimè probantibus contrarium, non oportet, cùm legitimis & idoneis teſtibus non debeat illarum ſimplex aſſertio prævalere. Sanè illis, quæ benedictione accepta mox à ſponſis aufugiunt, ante carnis copulam ſubſecutam, aſſerentes ſe numquam in illos veraciter conſenſiſſe, ſed metu illato compulſas verba protuliſſe conſensûs, licèt animo diſſentirent; non ſtatim eſt audientia deneganda, ſed de illato metu eſt cum diligentia inquirendum: & ſi talis metus inveniatur illatus qui potuit cadere in conſtantem [ſ] virum, erunt non immeritò audiendæ.

[q] Beſguenenſ. *al.* Beſguenſ. *al* Belguecenſ. *al.* Beſgueon. *al.* Bononienſ.

[r] Vide Jul. Clarum *in Pract. crim.* §. *fin. q. 6.* unde intelliges quæ ad hunc locum ſpectant.

[ſ] Quis dicatur talis metus, *vid. l. qui in aliena.* §. *fi. ff. de acqui. hære.*

¶ Pith. [30] *Epiſcopo Berguen.*] V. C. *Leſvvicenſi* vel *Leſvvitenſi.*

XXIX. Gregorius IX. [c. an. 1235. *Romæ.*]

In matrimoniis & ſponſalibus debet eſſe libertas; unde in eis promiſſio pœnæ non obligat.

GEmma [t] mulier nobis expoſuit, quòd cùm T. filia ejus cum C. contraxit [u] matrimonium, B. de Alferio ea occaſione, quòd inter P. filium ſuum, & prædictam puellam intra ſeptennium conſtitutos, ſponſalia contracta fuerunt, pœnam ſolvendam à parte, quæ contraveniret in ſtipulatione appoſitam ab ipſa nititur extorquere. Cùm itaque libera matrimonia eſſe debeant, & ideò talis ſtipulatio propter pœnæ interpoſitionem ſit meritò improbanda [31]: mandamus, quatenus ſi eſt ita, eundem B. ut ab extorſione prædictæ pœnæ deſiſtat, Eccleſiaſticâ cenſurâ compellas.

[t] Vide Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de refor mat. c. 9.* & Covarruviam *in Epit.* 4. *Decr. part. 2. c. 3.* §. 1.

[u] contraxerit.

¶ Pith. [31] *Talis ſtipulatio, &c. improbanda.*] *L. 2. C. de inutilib. ſtipul. & L. Titia, ff. de verbor. obligat.* Ex ſtipulatione non additâ pœnâ olim fuit actio, ut ex Serv. Gell. tradit *lib.* 4. *cap.* 4. Ceterùm arrha à pœna differt *l.* 3. *& ult. C. de ſponſalib.*

XXX. Idem Epiſcopo Cenomanen. [c. an. 1236. *Româ in Galliam.*]

Sponſalia de futuro tranſeunt in matrimonium per carnalem copulam ſubſecutam, ſed non per niſum carnalis copulæ tantùm. Hoc dicit cum cap. fina. infrà eodem.

IS [x], qui fidem dedit M. mulieri ſuper matrimonio contrahendo, carnali copula ſubſecuta, etſi in facie Eccleſiæ ducat aliam & cognoſcat, ad primam redire tenetur; quia licèt præſumptum primum matrimonium videatur, contra præſumptionem tamen hujuſmodi non eſt probatio admittenda. Ex quo ſequitur, quòd nec verum nec aliquod cenſetur matrimonium, quod de facto eſt poſtmodum ſubſecutum.

[x] Præter Henric. Boich. & Præpoſitum, vide Covarr. *in Epit.* 4. *Decr. part.* 1. *cap.* 4. §. 1.

XXXI. Idem. [c. an. 1236. *Romæ.*]

Sponſalia de præſenti non ſolvuntur per ſequens matrimonium, etiam carnali copula conſummatum: ſed ſponſalia de futuro etiam jurata ſolvuntur per ſequentia de præſenti.

SI inter [y] virum & mulierem legitimus conſenſus interveniat de præſenti, ita quòd unus alterum mutuo conſenſu verbis conſuetis expreſſo recipiat, utroque dicente, Ego te in meam accipio, &, ego te accipio in meum [32], vel alia verba conſenſum exprimentia de præſenti, ſive ſit juramentum interpoſitum, ſive non; non licet alteri ad alia vota tranſire: quod ſi fecerit, ſecundum matrimonium de facto contractum, etiamſi ſit carnalis copula ſubſecuta, ſeparari debet, & primum in ſua firmitate manere. Verùm ſi inter ipſos acceſſit [z] tantummodo promiſſio de futuro, utroque dicente alteri, Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, ſive verba ſimilia; ſi alius mulierem illam per verba de præſenti deſponſaverit, etiamſi inter ipſam & primum, juramentum intervenerit, ſicut diximus, de futuro, hujuſmodi deſponſationis intuitu ſecundum matrimonium non poterit ſeparari; ſed eis eſt de violatione fidei pœnitentia injungenda.

[y] Vide Sotum, 4. *ſent. Diſt.* 27. *q.* 2. *art.* 5. Sylveſtrum, *in ſumma, verbo, Sponſalia, q.* 10. & Covarr. *in Epit.* 4. *Decr. p.* 1.

[z] acceſſerit.

¶ Pith. [32] *Ego te in meam accipio, & ego te accipio in meum.*] *Cap.* 3. *&* 4. *inf. de ſponſ. duor.*

XXXII. Idem. [c. an. 1236. *Romæ.*]

Niſus ad copulam non facit ſponſalia de futuro tranſire in matrimonium.

ADoleſcens [a], qui deſponſatam ſibi per verba de futuro, licèt ſæpè niſus fuerit, carnaliter non cognoſcens, cum alia poſtmodum per verba de præſenti contraxit; non primam, cum qua nec fuit verum matrimonium ex forma contractûs, nec præſumptum, cùm conatus non habuiſſet effectum; ſed ſecundam debet habere uxorem.

[a] Præter Doctores vide Geminianum & Francum *in c.* 1. § *idem. de deſp. imp. lib.* 6. Sylveſt. *in ſumma, verbo, Matrimonium* 2. *q.* 16. & Alc. *tract. de præſumpt. reg.* 3. *præ.* 38.

DE DESPONSATIONE IMPUBERUM.

Titulus II.

I. Honorius [1] Euſebio Epiſcopo. [c. an. 520. *Romæ.*]

Pater pro filio impubere ſponſalia contrahit; pro pubere verò non, niſi conſentiat.

TUa nos [b] requiſivit Fraternitas de filio adulto, quem pater matrimonium vult contrahere, ſi ſine voluntate adulti filii facere poteſt. Ad quod dicimus, ſi aliquo modo [2] non conſentit filius, fieri non poſſe. Poteſt autem filium nondum adultum, voluntas cujus diſcerni non poteſt, pater, cui vult, matrimonio tradere: & poſtquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omnino debet hoc adimplere [3].

[b] *Cap. 2. eod. tit. in* 1. *Compil.*

¶ Pith. [1] *Honorius.*] *Hormiſda.* Vide *cauſ.* 31. *quæſt.* 2. *can.* 3. Palea *inf. cap.* 3.

[2] *Si aliquo modo.*] *L. ſi patre cogente. ff. de rit. nupt.*

[3] *Omnino debet hoc adimplere.*] Quaſi judicium impuberis ſuppleverit patris auctoritas, ut auctore Tutore. *L. Curator, §. penult. ff. de acquir. poſſeſſ.*

II. Nicolaus Papa. [c. an. 862. *Romæ.*]

Impuberes ambo vel alter, niſi pro bono pacis, conjungi non debent.

UBi non [c] eſt conſenſus: *Et infrà.* Diſtrictiùs inhibemus ne aliqui, quorum uterque, vel alter ad ætatem legibus, vel Canonibus determinatam non pervenerit, conjungantur; niſi fortè aliqua urgentiſſima neceſſitate interveniente, utpote bono pacis, talis conjunctio toleretur.

[c] *Cap. 4. eod. tit. in* 1. *Compil.*

III. Iſidorus [4]. [c. an. 630. *in Bætica.*]

Puberes ſunt, quoad matrimonium, qui ex habitu corporis concipere & generare poſſunt.

PUberes à pube ſunt vocati, id eſt, à pudentia [d] [5] corporis nuncupati [6], quia hæc loca primò lanuginem ducunt. Quidam tamen ex annis pubertatem exiſtimant [7]; id eſt, eum eſſe puberem, qui xiiij. annos impleverit, quamvis tardiſſimè pubeſcat. Certum autem eſt eum puberem eſſe, qui ex habitu corporis pubertatem oſtendit [8], & generare jam poteſt. Et puerperæ ſunt quæ in annis puerilibus pariunt.

[d] *Cap. 7. eod. tit. in* 1. *Compil.* vide præ ceteris Hoſtienſem.

¶ Pith. [4] *Iſidorus.*] *Lib. xj. Etymolog.*

[5] *A pudentia.*] Meliùs *à pudendis.*

[6] *Nuncupati.*] V. C. delet.

[7] *Exiſtimant.*] *æſtimant.*

[8] *Ex habitu corporis pubertatem oſtendit.*] Ex Caſſianorum ſive Sabinianorum ſententia. Ulpianus *lib.* 5. *Regul.* quæ Imperatoribus diſplicuit. *L.* 4. *C. qui teſtam. fac. poſſ. l. ult. C. quando tut. vel curat. eſſe deſin.* Pontificibus quibuſdam placuit magis, ut Gregorio VII. *in prima Collectione:* & poſt Concilium Lateranenſe, *part.* 6. *cap.* 6. ut & in fœminis inſpectio obſtetricum, *cauſ.* 27. *quæſt.* 1. *can.* 4. *&* 5. quæ D. Ambroſio non placet. *epiſt.* 64.

IV. Alexander III. Herforden. Epiſcopo. [c. an. 1180. *Româ in Angliam.*]

Ex ſponſalibus contractis cum minore ſeptennio non oritur impedimentum publicæ honeſtatis, ſecus ſi cum majore vel minore conſentiente poſt ſeptennium: & affinitas ſequens diſſolvit ſponſalia præcedentia de futuro.

LIteras [e] tuæ Fraternitatis accepimus, ex quarum tenore perpendimus, quòd cùm quidam eſſet perfectæ ætatis, quandam puellam in cunabulis deſponſavit: procedente verò

tempore, matrem puellæ cognovit, & eam in uxorem accepit: [*Et infrà α.*] Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd ſi præfatus vir matrem puellæ, antequam ſeptimum annum compleſſet, in uxorem accepit, matrimonium non diſſolvas, cùm deſponſationes hujuſmodi nullæ ſint, quæ in cunabulis fiunt [f]. Verùm ſi poſtquam puella ſeptimum annum complevit, prædictus vir matrem ejus accepit uxorem, cùm ſponſalia ex tunc placere conſueverint, inter eos ſententiam divortii non differas promulgare, nec ipſum filiam ſeu matrem habere permittas.

[e] *C. 5. eod. tit. in* 1. *Compil.* & poſt Conc. Later. ſub Alex. III. *part.* 12. *c.* 2. & de impedimento juſtitiæ publicæ honeſtatis, vide Concilium Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. matr. c.* 3. Vide ſuprà citatos *tit. præced. ca. ad audientiam;* & Covarr. *in epit.* 4. *Decr. part.* 1. *cap.* 2.

[f] Vide *l. quantum. ff. de ſponſal.*

[*α Unde quia dubitas an hujuſmodi matrimonium ſtare debeat, à nobis exinde conſilium poſtulaſti. Super quo.*]

V. Idem Eboracen. Epiſcopo. [c. an. 1180. *Româ in Angliam.*]

Sponſalia nulla ex defectu conſensûs, non creant publicæ honeſtatis juſtitiam: ſponſalia verò aliqua ſic, licèt legitimo modo fuerint diſſoluta.

ACceſſit [g] ad præſentiam [9] noſtram: [*Et infrà α.*] F. t. mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit, quòd puella non eſſet ſeptennis, quando G. [h] deſponſata fuit, & poſteà in eum non conſenſerit, & quòd idem G. ab hujuſmodi deſponſatione per te fuerit abſolutus [i], matrimonium inter eundem Gu. & matrem puellæ celebratum præcipias inviolabiliter obſervari, & eorum prolem denuncies eſſe legitimam: quia deſponſationes & matrimonia ante ſeptem annos fieri non poſſunt, ſi conſenſus poſteà non accedit. Sanè ſi præfata puella ante deſponſationem ſeptimum annum compleverat, licèt prædictus vir à deſponſatione ipſius puellæ ipſo jure fuerit abſolutus, cùm ea in eum conſentire noluerit: inhoneſtum tamen videtur, ut matrem habeat, cujus filia fuit [k] ſibi deſponſata.

[g] *Cap. 6. eod. tit. in* 1. *Compil.* & poſt Conc. Later. ſub Alex. III. *par. 6. c.* 7.

[h] *al.* V. *al. ita,* quando ab G. deſponſata: *al.* ab V. deſponſata.

[i] Vide citatos *c. præcedenti.*

[k] fuerat.

[*α Nobilis vir VV.* [10] *filius G. cum literis tuis ex quarum tenore perpendimus, quòd cùm filiam cujuſdam Nobilis Viri, cùm eſſet minoris ætatis, deſponſaſſet, & poſtmodum ipſa aſſenſum in hac parte præbente antequam ad nubiles annos perveniſſet, celebratum eſt inter eos divortium. Procedente verò tempore, defuncto patre puellæ matrem ejuſdem VV. in matrimonio copulavit, quod quidem factum ſuſtinere cùm nolles, eum ſolicitè monuiſti, ut ipſam dimitteret: & quia monitis tuis in hac parte noluit acquieſcere, ipſum excommunicationis vinculo innodaſti. Tandem accepta ab eo cautione, quòd noſtram adiret præſentiam, & ſuper hoc Statutum noſtrum firmiter obſervaret: eundem Mandato noſtro abſolutum denunciaſti, & cum literis tuis ad præſentiam noſtram miſiſti: unde præfatus VV. in noſtra præſentia conſtitutus, ſuam nobis aſſertionem propoſuit, quòd puellam ipſam, dum eſſet infra ſeptimum annum deſponſavit, poſteà antequam ad annos nubiles perveniſſet, noluit aliquatenus conſentire ut præfatum VV. in virum acciperet, & ita cum patre ſuo in cujus poteſtate remanſerat, & cum præfato VV. ad tuam præſentiam acceſſiſſet, & cùm ab ore puellæ audiſſes, & per eam cognoviſſes, & per patrem ejus, quòd præfatum VV. in virum volebat, ſtatim illum in plena Synodo ab hujuſmodi deſponſatione publicè abſolutum denunciaſti. Elapſis verò pluribus annis mortuo patre puellæ Chariſſimus in Chriſto filius noſter H. Anglorum Rex ſupradictæ puellæ matrem memorato VV. tradidit in uxorem, quam idem VV. ut diſcordia* [11] *orta inter conſanguineos ſuos & conſanguineos mulieris ſopiretur, accepit ſolenniter & deſponſavit, & ſine contradictione Eccleſiæ duxit, & ex ea filios procreavit, & puella fuit alteri viro copulata. Verùm licèt contineatur in literis ipſis, quòd puella ipſa erat minoris ætatis, quando ipſius deſponſatio facta fuit, tamen reſtat utrùm puella eſſet proxima ætati aptæ matrimonio, an infra ſeptem annos, ideò.*]

¶ Pith. [9] *Acceſſit ad præſentiam, &c.*] Vide Matth. Paris 130.

[10] *Nobilis vir VV.*] *VVerde.* In Hiſtoria Cantuar. Pontificum 32.

[11] *Ut diſcordia, &c.*] Sopiretur pacis causâ, ut *ſup. cap.* 2.

VI. Idem Norvicen. Epiſcopo. [c. an. 1180. *Româ in Angliam.*]

Si impubes deſponſata, & traducta petit licentiam pubes facta alteri nubendi, non auditur, ſi vir jurat ſe eam cognoviſſe: nec auditur ſi nondum pubes, ſed proxima pubertati probetur cognita. Et ex ſponſalibus contractis cum impubere majore ſeptennio oritur publica honeſtas.

COntinebatur [l] in literis tuis, quòd cùm quædam puella infra nubiles annos, cuidam in uxorem tradita fuerit, & ab ipſo traducta, hæc ad nubiles annos perveniens, alii nubendi licentiam poſtulavit, aſſerens ſe in eundem nullatenus conſenſiſſe: [*Et infrà α.*] Conſultationi tuæ taliter reſpondemus, quòd cùm in Decretis habeatur expreſſum [12], quòd ſi vir dixerit, quòd uxorem ſuam cognoverit, & mulier negaverit, viri ſtandum eſt veritati; præfato viro, qui dicit ſe mulierem ipſam cognoviſſe, fides eſt adhibenda, ſi id firmaverit juramento. Si autem fuerit ætati proxima, ut in XI. vel circa XII. annum, & cum ſuo aſſenſu deſponſata, & cognita ab eodem viro, ſeparari non debet, præſertim, cùm parentes ejus ipſam fuiſſe ætatis legitimæ faterentur. Si verò [m] puella intra nubiles annos, alicui deſponſata fuerit, non licet alicui de conſanguinitate ipſius, cui deſponſata fuerit, eam ducere in uxorem, nec fas eſt eidem ſponſo de conſanguinitate ſponſæ, ſibi aliquam copulare [13].

[l] *Cap. 8. eod. tit. in* 1. *Comp.* & poſt Conc. Later. ſub Alex. III. *p. 6. c.* 10.

[m] Vide Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 3.

[*α Prædictus verò vir proponit quòd licèt eadem puella annum fortè nondum xii. attigiſſet, cùm ei tradita fuit in uxorem, uſque adeò tamen ætati proxima quòd ipſam carnali commixtione cognovit. Inde eſt quòd cùm ipſa eidem viro dicit ſe incognitam, & tu nos conſuluiſti utrùm alii poſſit nubere*]

¶ Pith. [12] *In Decretis habeatur expreſſum.*] *Cauſ.* 33. *quæſt.* 1. *can.* 3.

[13] *Sibi aliquam copulare.*] *V. C. addit,* porrò in cunis vel infra ſeptimum annum ſi fuerit deſponſata alicui, ſi poſteà aliquem de conſanguinitate ipſius viri in virum acceperit, ab eo non ſeparetur.

VII. Idem Bathonien. Epiſcopo [14] [n]. [c. an. 1180. *Româ in Angliam.*]

Si majores ſeptennio contrahunt ſponſalia, neuter ante pubertatem reſilire poteſt. Hoc primò. *Et ille, qui primò fit pubes, alterum expectabit.* Hoc ſecundò. *Quòd ſi tempore contractûs alter erat pubes: non ille, ſed alter factus pubes reſilire poteſt.* Hoc tertiò.

[n] Baton. *al.* Barthonienſ. *ſed ut plurimùm* Bathonienſ.

DE [o] illis, qui intra annos aptos matrimoniis ſponſalia contrahunt, ſive uterque, ſive alter reclamet antequam ad annos matrimoniis aptos pervenerint, & poſtulent ſeparari, non ſunt ullatenus audiendi. Si verò alteruter iſtorum ad annos pubertatis pervenerit, intra eoſdem annos altero exiſtente cùm ſponſalia contrahuntur: ſi is, qui minoris ætatis eſt, cùm ad annos illos pervenerit, reclamaverit, nec in alterum voluerit conſentire: judicio Eccleſiæ poterunt ab invicem ſeparari. Mulier autem, quæ poſtquam annos nubiles attingit, ei, qui nondum ad annos aptos matrimoniis [15] venerat, nupſit, cùm in eum ſemel conſenſerit, ampliùs non poterit diſſentire, niſi ipſe cui nupſit, poſtquam ad legitimam ætatem pervenerit, in eam ſuum negaverit præſtare conſenſum [p].

[o] *C. 9. eod. tit. in* 1. *Compil.* & poſt Conc. Later. *p. 26. c.* 29. & vide Covarr. *in Epitom.* 4. *Decr. c.* 5. §. 1.

[p] Vid. *l. nuptias, cum ſimilib. ff. de reg. jur.*

¶ Pith. [14] *Bathonien. Epiſcopo.*] *Baronienſi Epiſcopo.*

[15] *Annos aptos matrimoniis.*] *Annos aptos matrimonii.* Sic in *l. 2. C. ſi mater indemnitat. promiſ.*

VIII. Idem eidem [16]. [c. an. 1170. *Româ in Angliam.*]

Impuberes ſponſalia contrahentes ante pubertatem ſeparari non debent, ſed poſt pubertatem poſſunt, ſi contradicunt ſponſalibus, niſi copula carnalis intervenerit.

A Nobis [q] Tua Diſcretio requiſivit, utrùm iis, qui infra annos nubiles matrimonii nomine conjunguntur, vel eorum alteri, antè, quàm ad annos aptos matrimonio perveniant, liceat à matrimonio tali diſcedere. Ad quod reſpondemus, quòd pro eo, quòd ante nubiles annos conjugalem conſenſum non habent, uſque ad legitimam ætatem expectare tenentur: & tunc aut confirmetur matrimonium, aut, ſi ſimul eſſe noluerint, ſeparentur, niſi carnalis [r] commixtio antè intervenerit, cùm interdum illa tempus anticipare ſoleat pubertatis.

[q] *Cap. 10. eod. tit. in* 1. *Compil.* Vide Covarr. *citatum ſup. c. de illis.*

[r] carnis.

¶ Pith. [16] *Idem eidem.*] Battonienſi Epiſcopo.

IX. Idem Genuen. Archiepiſcopo [ſ]. [c. an. 1180. *Româ in Tuſciam.*]

Minores apti ad matrimonium ex contractu matrimonii obligantur, niſi violentia intercedat.

DE illis [t], qui in minori ætate deſponſantur: [*Et infrà α.*] Reſpondemus, quòd ſi ita fuerint ætati proximi, quòd potuerint copula carnali conjungi, minoris ætatis intuitu ſeparari non debent [u], ſi unus in alium viſus fuerit conſenſiſſe, cùm in eis ætatem ſuppleviſſe malitia videtur: ſed cujuſcumque ſint ætatis, ſe poſſunt per illatam violentiam excuſare, niſi poſt violentiam conſenſus accedat.

[ſ] Januenſi.

[t] *Cap. 12. eod. tit. in* 1. *Comp.* & poſt Conc. Lat. *p.* 50. *c.* 41. §. *de illis verò.*

[u] Vide *l. pe. ff. quando dileg. ce. & l. continuus. §. cùm ita. ff. de verb. obl.*

[*α Traduntur & conjunguntur, & proceſſu temporis divortium poſtulant, minorem allegantes ætatem aut vim ſibi à parentibus factam hoc inq. t. r.*]

X. Urbanus III. Cenoman. Epiſcopo. [c. an. 1186. *Româ in Galliam.*]

Contractus ante pubertatem, etiam cum niſu carnalis copulæ; non facit matrimonium.

ATteſtationes [x] ſuper cauſa matrimonii, quæ inter H. juvenem & G. mulierem vertitur, accepimus, & ipſis inſpectis nobis innotuit, quòd prædictus juvenis nondum duodecimum annum attigerat cùm præfatam G. accepit uxorem: & licèt niſus fuiſſet, ſicut uterque confeſſus eſt, ipſam corrumpere, mulier tamen credit ſe virginem evaſiſſe: verùm ipſe antequam ad annum XIV. perveniſſet, à memorata muliere receſſit, quem cùm XVII. annos habeat, eadem pro viro ſibi vindicare contendit: [*Et infrà α.*] Conſultationi tuæ taliter reſpon. quòd ſi mulier per idoneos teſtes probare nequiverit, quòd poſt XIV. annum ætatis ſuæ, vel circa finem XIV. anni, prædictus juvenis conſenſiſſet in eam, ab ipſo juramento recepto, quòd poſtquam ad legitimam ætatem pervenit, ipſam habere non conſenſit in uxorem: ab impetitione mulieris eum potes & debes abſolvere, & ad alia vota utrique dare licentiam tranſeundi.

[x] *Cap. 13. eod. tit. in* 1. *Compil.* Vide Covarr. *in Epit.* 4. *Decr. p.* 1. *c.* 4. §. 1. *num. fin.*